قۇرئان كەرىمنى پەقەت پاك كىشىلەرنىڭلا تۇتۇشقا بولىدىغانلىقى

﴿ ۞ فَلَآ أُقۡسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ ٧٥ وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٞ لَّوۡ تَعۡلَمُونَ عَظِيمٌ ٧٦ إِنَّهُۥ لَقُرۡءَانٞ
كَرِيمٞ ٧٧ فِي كِتَٰبٖ مَّكۡنُونٖ ٧٨ لَّا يَمَسُّهُۥٓ إِلَّا ٱلۡمُطَهَّرُونَ ٧٩ تَنزِيلٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٨٠
أَفَبِهَٰذَا ٱلۡحَدِيثِ أَنتُم مُّدۡهِنُونَ ٨١ وَتَجۡعَلُونَ رِزۡقَكُمۡ أَنَّكُمۡ تُكَذِّبُونَ ٨٢ فَلَوۡلَآ إِذَا بَلَغَتِ
ٱلۡحُلۡقُومَ ٨٣ وَأَنتُمۡ حِينَئِذٖ تَنظُرُونَ ٨٤ وَنَحۡنُ أَقۡرَبُ إِلَيۡهِ مِنكُمۡ وَلَٰكِن لَّا تُبۡصِرُونَ ٨٥ فَلَوۡلَآ
إِن كُنتُمۡ غَيۡرَ مَدِينِينَ ٨٦ تَرۡجِعُونَهَآ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٨٧ ﴾

﴿يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەن. شۈبھىسىزكى، ئەگەر بىلسەڭلار، ئۇ (يۇلتۇزلار اللە نىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈچۈن) ئەلۋەتتە كاتتا قەسەمدۇر. شەك ـ شۈبھىسىزكى، ئۇ ئۇلۇغ قۇرئاندۇر. كىتابتا (يەنى لەۋھۇلمەھپۇزدا) ساقلانغاندۇر. ئۇنى پەقەت پاك بولغانلارلا تۇتىدۇ. ئۇ ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن نازىل قىلىنغاندۇر. (ئى كۇففارلار جامائەسى!) بۇ قۇرئاننى ئىنكار قىلامسىلەر؟ (سىلەر اللە نىڭ رىزىق بەرگەنلىكىگە) شۈكۈر قىلىشىڭلارنىڭ ئورنىغا، (رىزىق بەرگۈچىنى) ئىنكار قىلامسىلەر؟ جان ھەلقۇمغا يەتكەن چاغدا (سەكراتتىكى كىشىگە) قاراپ تۇرىسىلەر. بىز (ئىلمىمىز ۋە قۇدرىتىمىز بىلەن) ئۇنىڭغا سىلەردىن يېقىنمىز، لېكىن سىلەر (ئۇنى) كۆرمەيسىلەر (يەنى بىلمەيسىلەر). ئەگەر (سىلەر گۇمان قىلغاندەك ئەمەلىڭلارغا قاراپ) جازاغا تارتىلمايدىغان بولساڭلار نېمىشقا ئۇنى (يەنى ئۇ مېيىتنىڭ جېنىنى بەدىنىگە) قايتۇرمايسىلەر؟ ئەگەر (سۆزۈڭلاردا) راستچىل بولساڭلار﴾.

ــ سۈرە ۋاقىئە 75 ـ، 76 ـ، 77 ـ، 78 ـ، 79 ـ، 80 ـ، 81 ـ، 82 ـ 83 ـ، 84 ـ، 85 ـ، 86 ـ، 87 ـ ئايەتلەر

سۆزلۈكلەر تەھلىللىرى

بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ: (يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى بىلەن)، «مەۋاقىئ» دېگەن سۆز «مەۋقەئ» دېگەن سۆزنىڭ كۆپلۈك ئىشلىتىلىشى بولۇپ، شەيئىلەرنىڭ چۈشىدىغان جايى، دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. ”يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى“ دېگەن سۆز يۇلتۇزلارنىڭ چىقىدىغان جايلىرىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى ھەر بىر يۇلتۇزنىڭ مۇئەييەن ئوربىتىسى ۋە جايى بولۇپ، ئۇ ئۆز

ئوربىتىسى ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ. ئۆز جايىدىن ھەرگىز ئۆتۈپ كەتمەيدۇ. ﴿ئۇلارنىڭ ھەر بىرى (ئۆزىگە خاس) پەلەكتە سەير قىلىدۇ﴾[1].

مَّكْنُونٍ: (ساقلانغان) يەنى يوشۇرۇلغان. دېمەك بۇ سۆز: قۇرئان كەرىم لەۋھۇلمەھپۇزدا اللہ تائالاغا يېقىن پەرىشتىلەردىن باشقىلاردىن يوشۇرۇپ ساقلانغان بولۇپ، ئۇنى شۇ پەرىشتىلەردىن باشقىلار بىلمەيتتى، دېگەن مەنىنى ياكى: قۇرئان كەرىم دۇنيادا اللہ تائالانىڭ قوغدىشى بىلەن ئۆزگەرتىلىش ۋە ئالماشتۇرۇلۇشتىن ساقلانغان، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. ﴿قۇرئاننى ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز﴾[2] ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ لەۋھۇلمەھپۇزدا ساقلانغاندۇر.» مۇجاھىد ۋە قەتادە مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ قولىمىزدىكى قۇرئان كەرىمدۇر.»

ٱلْمُطَهَّرُونَ: (پاك بولغانلار)، بۇ سۆز پاك پەرىشتىلەرنى ياكى ناماز ئۆتەشنى مەنئى قىلىپ قويىدىغان نەرسىلەردىن پاك بولغۇچىلارنى كۆرسىتىدۇ. ئىككىنچى مەنىگە ئاساسەن، قۇرئان كەرىمنى جۇنۇبلۇقتىن پاك بولغان ياكى تاھارىتى بار كىشىلەرلا تۇتىدۇ، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ.

مُّدْهِنُونَ: (ئىنكار قىلامسىلەر؟) يەنى ئۇنىڭغا سەل قارامسىلەر ۋە ئۇنى يالغانغا چىقىرامسىلەر؟

بَلَغَتِ ٱلْحُلْقُومَ: (جان ھەلقۇمغا يەتكەن) يەنى جان چىقىش گىرداۋىغا بېرىپ قالغان.

غَيْرَ مَدِينِينَ: (جازاغا تارتىلمايدىغان) يەنى ئەمەللىرىڭلاردىن ھېساب ئېلىنمايدىغان بولسا ياكى ئەمەللىرىڭلارغا قارىتا جازاغا تارتىلمايدىغان بولساڭلار. ئۇ سۆز «دانە» دېگەن سۆزدىن ئېلىنغان بولۇپ، جازاغا تارتماق دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. بىر ھەدىستە مۇنداق دېيىلگەن: «ئۆزەڭ خالىغان ئىشنى قىل، ئىشىڭغا قارىتا جازاغا تارتىلىسەن.»

تَرْجِعُونَهَا: (قايتۇرالامسىلەر؟) يەنى جاننى تەنگە قايتۇرالامسىلەر؟ بۇ سۆز ئايەتتە مۇنداق مەنە بېرىدۇ: ئەگەر سىلەر سىلەردىن ھېساب ئالىدىغان ۋە سىلەرگە مۇكاپات ياكى جازا بېرىدىغان اللہ دىن تانساڭلار، ئۇنداقتا بۇ جاننى تەنگە قايتۇرمامسىلەر؟ ئەگەر بۇ سىلەر ئۈچۈن مۇمكىن بولمىسا، بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىشلارنىڭ ھەممىسى اللہ تائالانىڭ قولىدىدۇر[3].

[1] سۈرە ئەنبىيا، 33 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ھىجر، 9 ـ ئايەت.
[3] ئىمام ئىبنى جەۋزىنىڭ «زادۇل مەسىر فىي ئىلمىتتەپسىر» ناملىق تەپسىرى، 8 ـ جىلد، 157 ـ بەت. ئىمام ئەبۇ سەئۇدنىڭ «ئىرشادۇل ئەقلىسسەلىم ئىلا مەزايال قۇرئانىل كەرىم» ناملىق تەپسىرى، 8 ـ جىلد، 109 ـ بەت.

www.munber.org

ئايەتلەرنىڭ ئومۇمىي مەنىسى

الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەن﴾ يەنى ئەنە شۇ ئاسمان جىسىملىرى بىلەن، ئۇنىڭ جايلىرى، ئورۇنلىرى ۋە شۇ يۇلتۇزلار ئايلىنىپ تۇرىدىغان ئوربىتىلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ﴿ئەگەر﴾ بىلسەڭلار، يۇلتۇزلار شۇ يۇلتۇزلارنى ياراتقان الله تائالانىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىش بۇ قەسەمنىڭ ناھايىتى ﴿كاتتا﴾ قەسەم ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئەسلىدە بۇ قۇرئان ھەقىقەتەن قەسەم قىلىشقا موھتاج بولمايدىغان دەرىجىدە ئوپئوچۇق ۋە روشەندۇر. شۇنداق بولسىمۇ مەن يەنىلا قەسەم قىلىپ ئېيتىمەنكى، بۇ قۇرئان ﴿ئۇلۇغ﴾ كىتابتۇر. ئۇ نە سېھىرگەرلىكنى، پالچىلىقنى ئۆگەتمەيدۇ، ئۇ يالغاندىن توقۇپ چىقىلغان كىتابمۇ ئەمەس. بەلكى ئۇ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھەممىنى بىلگۈچى الله تائالانىڭ دەرگاھىدىن نازىل قىلىنغان، ﴿كىتابتا﴾ يەنى الله تائالانىڭ دەرگاھىدىكى لەۋھۇلمەھپۇزدا ساقلانغان، باتىل نەرسىلەر ئارىلىشىپ قېلىشتىن، ئۆزگەرتىلىشتىن ۋە ئالماشتۇرۇلۇشتىن قوغدالغان كىتابتۇر.

بۇ ئۇلۇغ كىتاب قۇرئان كەرىمنى شەيتانلار ئېلىپ چۈشمىگەن. شەيتانلار ئۇنى تۇتالمايدۇ. الله تائالانىڭ ئىلمى ئەزەلىيسىدە ۋە قوغدىشى ئاستىدا ساقلانغان بۇ كىتابنى پاك پەرىشتىلەر ئېلىپ چۈشكەن. شۇڭا ئۇنى پەقەت شۇ پاك پەرىشتىلەرگە ئوخشاش پاك كىشىلەرلا تۇتۇشى لازىم. چۈنكى ئۇ غالىب پەرۋەردىگار الله تائالانىڭ سۆزىدۇر. ئۇنى پەقەت پاك كىشىلەرنىڭ تۇتۇشى الله تائالانىڭ سۆزىنى ئۇلۇغلىغانلىق بولىدۇ.

ئى ئىنسانلار! سىلەر مۇشۇنداق قۇرئاننى ئىنكار قىلىپ يالغانغا چىقىرامسىلەر؟ ﴿سىلەر﴾ الله نىڭ نېمەتلىرىگە شۈكۈر قىلىشنىڭ ئورنىغا، سىلەرگە نېمەت بەرگۈچى، مەرھەمەت قىلغۇچى الله نىڭ پەزلى ـ مەرھەمىتىنى ئىنكار قىلامسىلەر؟ سىلەر جان ﴿ھەلقۇمغا﴾ يەتكەن ۋە نامەلۇم بىر يولغا ئايرىلىش ئالدىدا تۇرغان چاغدا قانداق قىلماقچى؟ دۇنياغا قايتىشقا ياكى ئۆزەڭلاردىن ئۆلۈمنى مەنئى قىلىشقا ئىگە بولالامسىلەر؟ ۋە ياكى بىرىڭلارنىڭ جېنى تېنىدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ئۇنى ئۇنىڭ تېنىگە قايتۇرۇشقا قادىر بولالامسىلەر؟

﴿ئەگەر جازاغا تارتىلمايدىغان بولساڭلار﴾ ياكى سىلەر گۇمان قىلغاندەك، ھېساب ئېلىش، جازاغا تارتىش ۋە ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرۈش بولمىسا، بۇ چاغدا سىلەر ھېساب ئېلىنىشتىن ۋە جازاغا تارتىلىشتىن قۇتۇلۇپ قالىسىلەر. ئەگەر ئىش شۇنداق بولسا، ھەلقۇمغا يېتىپ قالغان جاننى تەنگە قايتۇرۇڭلار، ئۇنى ئۇ كېتىۋاتقان ھېساب ۋە جازا يولىدىن توسۇپ قېلىڭلار. ھالبۇكى، سىلەر جان ئۈزۈۋاتقان بۇ كىشى ئەتراپىدا ﴿قاراپ تۇرىسىلەر﴾. بۇ چاغدا بىزنىڭ پەرىشتىلىرىمىز ئۇنىڭغا ﴿سىلەردىن يېقىن﴾ دۇر. ﴿لېكىن سىلەر (ئۇنى) كۆرمەيسىلەر (يەنى بىلمەيسىلەر)﴾. ئۇنىڭ جېنى چوڭ جازا كۈنىگە قاراپ مېڭىۋېرىدۇ. سىلەر بولساڭلار ئاجىزانە ھالدا تۇرۇپ قالىسىلەر. چوڭ جازا كۈنىدە ئەڭ

ئادىل الله تائالا تەرىپىدىن ئەمەللىرىڭلارغا قارىتا تولۇق مۇكاپات ياكى جازاغا ئېرىشىسىلەر.

ئايەتلەرنىڭ ئىلگىرىكى ئايەتلەر بىلەن بولغان باغلىنىشلىقى

الله تائالا ئىلگىرىكى ئايەتلەردە الله تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىنى، ئۇنىڭ ئۆلگەن ئىنسانلارنى تىرىلدۈرۈدىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان روشەن دەلىللەرنى، كاتتا پاكىتلارنى بايان قىلىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭغا ئەگەشتۈرۈپ پەيغەمبەرلىكنى، پەيغەمبەرلىكنىڭ مەنبەسىنى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى بولغان مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان بۇ قۇرئاننىڭ راستلىقىنى كۆرسىتىدىغان دەلىللەرنى بايان قىلىدۇ. قۇرئان كەرىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بېرىلگەن مەڭگۈلۈك مۆجىزە بولۇپ كەلمەكتە.

الله تائالا بۇ قۇرئاننىڭ، مۇشرىكلار گۇمان قىلغاندەك، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يازغان كىتاب ئەمەسلىكىنى، ئۇ پەقەت ھەممە ئىشنى ھېكمەت بىلەن قىلغۇچى، ھەممىنى بىلگۈچى الله تائالانىڭ دەرگاھىدىن نازىل قىلىنغانلىقىنى بايان قىلىدۇ. الله تائالا بۇنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئەنە شۇنداق كاتتا قەسەم بىلەن قەسەم قىلغان. مانا بۇلار ئىلگىرىكى ئايەتلەر بىلەن بۇ ئايەتلەرنىڭ ئارىسىدىكى باغلىنىشتۇر.

تەپسىرنىڭ ئىنچىكە ۋە نازۇك نۇقتىلىرى

1 ـ يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىشتىكى سىر بولسا، الله تائالانىڭ قۇدرىتىنىڭ كاتتا، ھېكمىتىنىڭ مۇكەممەل، ياراتقان نەرسىلىرىنىڭ تىل بىلەن تەسۋىرلەپ بولغۇسىز دەرىجىدە ئاجايىب گۈزەل ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشتىن ئىبارەتتۇر. يارىتىلغان نەرسىنىڭ چوڭلىقى ھەقىقەتەن ياراتقۇچىنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرسىتىدۇ①. بىپايان ئاسمان ئۆز ئىچىگە ئالغان قۇياش ۋە ئاي قاتارلىق ئاسمان جىسىملىرى الله نىڭ قۇدرىتىنىڭ

① ئەينى زاماندا بۇ ئايەت بىلەن خىتاب قىلىنغۇچىلاردىن پەقەت ئاز بىر قىسىم كىشىلا يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرىنى بىلەتتى. بىراق بۇ دەۋردە بولسا، الله تائالانىڭ: ﴿شۈبھىسىزكى، ئەگەر بىلسەڭلار، ئۇ (يۇلتۇزلار الله نىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈچۈن) ئەلۋەتتە كاتتا قەسەمدۇر﴾ دېگەن سۆزىدە قۇرئاننىڭ مۆجىزىسى ئاشكارىلانماقتا. ئاستىرونومىيە ئالىملىرى مۇنداق دەيدۇ: «بىز چېكىنى بىلمەيدىغان بۇ بىپايان بوشلۇقتىكى ساناپ تۈگەتكۈسىز يۇلتۇزلاردىن بىرىككەن (گالاكتىكا) يۇلتۇز تۈركۈملىرى ئىچىدىن پەقەت قۇياش سىستېمىسىغا نىسبەت بېرىلىدىغان بىر يۇلتۇز تۈركىملا بىر مىلىيارت يۇلتۇزغا يېتىدۇ.»

ئۇلار يەنە مۇنداق دەيدۇ: «شەك ـ شۈبھىسىزكى، نەچچە مىلىياردتىن ئاشىدىغان چوڭ ـ كىچىك بۇ يۇلتۇزلاردىن بەزىلىرىنى كۆز بىلەن، بەزىلىرىنى مەخسۇس ئۈسكۈنىلەر بىلەن كۆرگىلى بولىدۇ. بەزىلىرىنى بولسا كۆز بىلەن كۆرۈش تۇگۇل مەخسۇس ئۈسكۈنىلەر بىلەنمۇ كۆرگىلى بولمايدۇ... بۇ يۇلتۇزلارنىڭ ھەممىسى بۇ پايانسىز پەلەكتە سەير قىلىدۇ. بىراق ھېچبىر يۇلتۇزنىڭ يەنە بىر يۇلتۇزغا يېقىنلىشىپ قېلىش ياكى سوقۇلۇپ كېتىش ئېھتىمالى مەۋجۇت بولمايدۇ. سىز، بىرى ئاق دېڭىزدا، يەنە بىرى تىنچ ئوكياندا بىر يۈلۈنۈشكە قاراپ ناھايىتى تېز كېتىۋاتقان ئىككى كېمىنىڭ بىر ـ بىرىگە سوقۇلۇپ كېتىشىنى تەسەۋۋۇر قىلالامسىز؟ گەرچە بۇ ئېھتىماللىق مۇمكىن بولمايدىغان ئىش بولمىسىمۇ، بىراق ئەقىلدىن تولىمۇ يىراق.» بۇ ئىزاھات «الله ۋە يېڭى ئىلىم ـ پەن» ناملىق كىتابنىڭ 33 ـ بېتىدىن ئېلىندى.

www.munber.org

ئالامەتلىرى بولۇپ، ھەممىنى ياراتقۇچى، يوقتىن بار قىلغۇچى، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى الله نىڭ مەۋجۇد ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ جىسىملار الله نىڭ بار ۋە بىرلىكىنى كۆرسەتكەن دەلىلدۇر. ئەبۇ ئەتاھىيە بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:

ھەر بىر نەرسىنىڭ بار بىر بەلگىسى،
كۆرسىتىدۇ ئۇ، الله نىڭ بىرلىكىنى.

2 ـ الله تائالانىڭ: ﴿شۈبھىسىزكى، ئەگەر بىلسەڭلار، ئۇ (يۇلتۇزلار الله نىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈچۈن) ئەلۋەتتە كاتتا قەسەمدۇر﴾ دېگەن سۆزىدە ﴿ئەگەر بىلسەڭلار﴾ دېگەن قىستۇرما جۈملە ئىشلىتىلگەن بولۇپ، بۇ جۈملە ئۇ قەسەمنىڭ ھەقىقەتەن چوڭ قەسەم ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ ۋە بۇ كائىناتنىڭ ناھايىتى چوڭلۇقىنى ئەسكەرتىپ ئۆتىدۇ[1]. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى يارىتىش ئەلۋەتتە ئىنسانلارنى يارىتىشتىن كۆپ چوڭ ئىشتۇر ۋە لېكىن ئىنسانلارنىڭ كۆپچىلىكى (بۇنى) ئۇقمايدۇ﴾[2].

3 ـ قەسەم قىلىشنىڭ ۋاستىسى بولغان يۇلتۇزلار بىلەن قەسەمنىڭ مۇددىئاسى بولغان قۇرئاننىڭ ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتكە كەلسەك، قۇرۇقلۇقتا ۋە دېڭىزدا سەپەر قىلغۇچىلارنىڭ كېچە قاراڭغۇلۇقىدا يۇلتۇزلارغا قاراپ يول تېپىشى ئۈچۈن الله تائالا يۇلتۇزلارنى يورۇق قىلىپ ياراتقان. قۇرئان كەرىمنىڭ ئايەتلىرى بولسا، ئىنسانلارنى ئازغۇنلۇق ۋە جاھالەت قاراڭغۇلۇقىدىن ئىمان نۇرىغا يېتەكلەيدۇ. ئالدىنقىسى بولسا ماددىي قاراڭغۇلۇقنى، كېيىنكىسى بولسا، مەنىۋى قاراڭغۇلۇقنى ئىپادىلەيدۇ. شۇنداق قىلىپ بۇ يەردىكى قەسەم يۇلتۇزلاردىن ئىبارەت ماددىي يېتەكچى بىلەن قۇرئان كەرىمدىن ئىبارەت مەنىۋى يېتەكچىنىڭ ئارىسىنى بىرلەشتۈرىدۇ. بۇ نازۇك ۋە ئىنچىكە سىرنى ياخشى مۇلاھىزە قىلىڭ.

4 ـ الله تائالا: ﴿ئۇنى پەقەت پاك بولغانلارلا تۇتىدۇ﴾ دېدى. ئايەتنىڭ لەۋزى خەۋەر شەكلىدە بولسىمۇ، مەنىسى تەلەپنى ئىپادىلەيدۇ يەنى: ئۇنى جۇنۇب بولسا يۇيۇنۇپ، تاھارىتى بولمىسا تاھارەت ئېلىپ پاك بولغان كىشىلەرلا تۇتسۇن، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ.

ئىمام مۇسلىم «سەھىھ مۇسلىم» دا ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەرنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۈشمەننىڭ قۇرئاننى تۇتۇشىدىن ئەنسىرەپ، دۈشمەن زېمىنىغا قۇرئان ئېلىپ سەپەر قىلىشنى مەنئى قىلغان.»

---

[1] بۇ، يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرىنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرسىتىدىغان دەلىللەرنىڭ بىرىدۇر. بۇ، قۇرئان كەرىمنىڭ تۇنجى خىتابى بىلەن خىتاب قىلىنغۇچىلارنىڭ بىلگەنلىرىدىن نەچچە ھەسسە چوڭدۇر. الله تائالا بۇ ھەقتە تولىمۇ راست ئېيتقان: ﴿كۈننىڭ ئايغا يېتىشىۋېلىشى (يەنى ئىككىسىنىڭ جەم بولۇپ قېلىشى)، كېچىنىڭ كۈندۈزدىن ئېشىپ كېتىشى (يەنى ۋاقتى كەلمەستىن كۈندۈزنىڭ ئورنىنى ئېلىشى) مۇمكىن ئەمەس، ھەر بىرى پەلەكتە ئۈزۈپ تۇرىدۇ﴾. سۈرە ياسىن، 40 ـ ئايەت.
[2] سۈرە غافىر، 57 ـ ئايەت.

بەزى ئۆلىمالار بۇنىڭغا ئىمام مالىكنىڭ «مۇۋەتتەئ» ناملىق كىتابىدا رىۋايەت قىلىغان مۇنۇ ھەدىسنى دەلىل قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەمرى ئىبنى ھەزمگە يازغان خېتىدە مۇنداق دەپ يازغان: «قۇرئاننى پەقەت پاك كىشىلەرلا تۇتسۇن.»[1]

شەرىئەت ھۆكۈملىرى

بىرىنچى ھۆكۈم

ئايەتتىكى «كىتابتا ساقلانغان» دىگەن سۆز نىمە مەنىنى ئىپادىلەيدۇ؟

تەپسىرشۇناسلار «كىتابتا ساقلانغان» دىگەن سۆزنىڭ مەنىسى ھەققىدە مۇنداق قاراشلارغا كەلگەن:

بەزىلەر مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ لەۋھۇلمەھپۇزدا ساقلانغان يەنى كۆزلەردىن يوشۇرۇلغان. ئۇنى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ۋە مىكائىل ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش بەزى پەرىشتىلەردىن باشقىلار بىلمەيدۇ.»

يەنە بەزىلەر مۇنداق دەيدۇ: «ئايەتتىكى كىتاب لەۋھۇلمەھپۇز ئەمەس، ئۇ قولىمىزدىكى قۇرئان كەرىمدۇر. بۇ قۇرئان كەرىم يادلاش بىلەن دىللاردا ساقلانغىنىدەك، قۇرلارغا يېزىپ قالدۇرۇش بىلەن كىتاب ھالىتىدە ساقلانماقتا. اللە تائالا بۇ ھەقتە: ﴿ئۇ (يەنى قۇرئان ئايەتلىرى) قىممەتلىك سەھىپىلەرگە يېزىلغاندۇر﴾[2] دەيدۇ.»

بۇ قاراشقا ئاساسەن، ﴿ساقلانغاندۇر﴾ دىگەن سۆز ئۆزگەرتىلىشتىن ۋە ئالماشتۇرۇلۇشتىن ساقلانغاندۇر، دىگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. شۇنداق بولغاندا ئۇ، اللە تائالانىڭ: ﴿قۇرئاننى ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز﴾[3] دىگەن سۆزىگە ئۇيغۇن بولىدۇ.

ئىككىنچى ھۆكۈم

اللە تائالانىڭ: ﴿ئۇنى پەقەت پاك بولغانلارلا تۇتىدۇ﴾ دىگەن سۆزى نىمە مەنىنى ئىپادىلەيدۇ؟

تەپسىرشۇناسلار بۇ ئايىتى كەرىمدىكى: ﴿ئۇنى﴾ دىگەن ئالماش قۇرئان كەرىمگە يانامدۇ ياكى بەزىلەرنىڭ قارىشى بويىچە لەۋھۇلمەھپۇز دىگەن كىتابقا يانامدۇ؟ دىگەن مەسىلىدە ئوخشىمىغا قاراشلاردا بولغان. ئەگەر ئالماش قۇرئان كەرىمگە يانسا، بۇ قۇرئان

---

[1] ئىمام ئىبنى كەسىرنىڭ «قۇرئان ئەزىم» ناملىق تەپسىرى، 4 ـ جىلد. ئىمام ئىبنى جەۋزىنىڭ «زادۇل مەسىر فىي ئىلمىتتەپسىر» ناملىق تەپسىرى. ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى. ئىمام جەسساسنىڭ «ئەھكامۇل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى.

[2] سۈرە ئەبەسە، 13 ـ ئايەت.

[3] سۈرە ھىجر، 9 ـ ئايەت.

www.munber.org

كەرىمنى پەقەت جۇنۇب بولغاندا يۇيۇنۇپ، تاھارەتنى بولمىغاندا تاھارەت ئېلىپ پاك بولغان كىشىلەرلا تۇتىدۇ، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ.

ئۇ ئالىماش لەۋھۇلمەھپۇزغا يانىدۇ دېگەنلەر «پاك بولغانلار» دېگەن سۆزنى پەرىشتىلەر دەپ تەپسىر قىلغان. ئۇلار بۇ قارىشىغا اللّٰه تائالانىڭ: ﴿ئۇ (يەنى قۇرئان ئايەتلىرى) قىممەتلىك، (قەدرى) يۇقىرى پاك سەھىپىلەرگە يېزىلغاندۇر. (ئۇ) ھۆرمەتلىك ياخشى (پەرىشتىلەردىن بولغان) پۈتۈكچىلەرنىڭ قولىدىدۇر﴾[1] دېگەن سۆزىنى دەلىل قىلىدۇ. ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئايەت ئۇ ئايەتكە ئوخشايدۇ. شۇنداق بولغاندا «پاك بولغانلار» پەرىشتىلەردۇر.»[2]

ئۈچىنچى ھۆكۈم

قۇرئان كەرىمنى تۇتۇشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

قۇرئان كەرىم اللّٰه تائالانىڭ مۇقەددەس كىتابى بولۇپ، ئۇنى ئۇلۇغلاش ۋە ھۆرمەتلەش كېرەك. ئۇنى پەقەت پاك ھالەتتە تۇتۇش ئۇنى ئۇلۇغلىغانلىق ۋە قەدىرلىگەنلىك بولىدۇ. تاھارەتنى بولمىغان كىشىلەرنىڭ قۇرئاننى تۇتۇشىنىڭ دۇرۇس ئەمەسلىكى فىقھشۇناسلار ئارىسىدا بىرلىككە كەلگەن مەسىلە بولۇشقا تاس قالغان. فىقھشۇناسلاردىن قۇرئاننى تاھارەتنى بولمىغانلارغا تۇتۇشقا رۇخسەت قىلغانلار پەقەت ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش زۆرۈرىيىتى ئۈچۈنلا رۇخسەت قىلغان. شۇڭا تاھارەتنى بولمىغان ۋە جۇنۇب بولغاندا يۇيۇنمىغان كىشىلەرنىڭ، ھەيزدار ۋە نىپاسدار ئاياللارنىڭ پاك بولمىغانلىقى ئۈچۈن قۇرئاننى تۇتۇشى ھارامدۇر.

ئىبنى تەيمىيە (اللّٰه ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) بۇ شەرئىي ھۆكۈمگە ئىنتايىن نازۇك رەۋىشتە قاراپ مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئايەت ھۆكۈمنى ئىشارەت يولى بىلەن كۆرسىتىدۇ. اللّٰه تائالا ئاسماندىكى قىممەتلىك سەھىپىلەرنى پەقەت پاك پەرىشتىلەرنىڭ تۇتىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلغان ئىكەن، بىزنىڭ قولىمىزدىكى سەھىپىلەرنىمۇ پەقەت پاك كىشىلەرلا تۇتۇشى كېرەك.»

مەن مۇنداق دەپ قارايمەن: مانا بۇ ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك ھەقىقەتتۇر. قۇرئان كەرىمنى تاھارەتسىز تۇتۇشنىڭ ھاراملىقىغا فىقھشۇناسلار ئىتتىپاق كەلگەن.

مۇھىم ئەسكەرتىش

بىز شۇنداق ئېيتالايمىزكى، تاھارەتنى بولمىغان ئادەمنىڭ قۇرئان كەرىمنى تۇتۇشى ھارامدۇر. بۇ ھۆكۈمگە ھېچقانداق قارشىلىق يوق. پەقەت فىقھشۇناسلار ئارىسىدىكى

---

[1] سۈرە ئەبەسە، 13 ــ 16 ـ ئايەتكىچە.

[2] ئىمام ئەلۇسىنىڭ «روھۇلمەئانى» ناملىق تەپسىرى. ئىمام فەخرۇددىن رازىنىڭ «ئەتتەپسىر ئەلكەبىر» ناملىق تەپسىرى. ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى.

ئىختىلاپ بولسا، «بۇ ھۆكۈم ئايىتى كەرىمدىن چىقىرىلغانمۇ ياكى باشقا بىر دەلىلدىن ئېلىنغانمۇ؟» دېگەن مەسىلە ئۈستىدە بولغان.

بەزى فىقھشۇناسلار مۇنداق دەپ قارايدۇ: قۇرئاننى تاھارەتسىز تۇتۇشنىڭ ھاراملىقى ھەققىدىكى شەرئىي ھۆكۈم بۇ ئايىتى كەرىمنىڭ ئۆزىدىن ئېلىنغان. چۈنكى ئۇ مەنئى قىلىش كۆزدە تۇتۇلغان خەۋەردۇر. گويا الله تائالا مۇنداق دېمەكچى بولغان: «ئۇنى پەقەت تاھارەت بىلەن تۇتۇڭلار.»

يەنە بەزى فىقھشۇناسلار مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ھۆكۈم بۇ ئايىتى كەرىم بىلەن ئەمەس، سۈننەت بىلەن ئىسپاتلانغان.» ئۇلار بۇ قاراشنى كۈچلەندۈرىدىغان مۇنداق بىرقانچە نۇقتىلارنى ئوتتۇرىغا قويغان:

1 - بۇ يەردىكى ئايەتلەر مەككىدە نازىل بولغان. ھەممىگە مەلۇمكى، قۇرئان كەرىم مەككە دەۋرىدە دىننىڭ شاخچە ھۆكۈملىرىگە ئەمەس، ئۇنىڭ ئەقىدە قىسمىغا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەن.

2 - ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: «مەزكۇر ئايەت خەۋەر مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ. ئۇنى مەنئى قىلىش مەنىسىدە چۈشەندۈرۈش خەۋەرنى خەۋەر ھالىتىدىن تەلەپ ھالىتىگە چىقىرىپ قويىدۇ. ئەسلىدە سۆز ھەقىقىي مەنىسىدە چۈشەندۈرۈلۈشى لازىم.»

خۇلاسە قىلىپ ئېيتساق، سۈننەت ۋە ئەسەرلەر قۇرئان كەرىمنى تۇتۇش ئۈچۈن تاھارەت ئېلىشنىڭ ۋاجىپلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئىمام ئىبنى ھىببان، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، نەسائى ۋە ئىبنى ماجەلەر رىۋايەت قىلغان بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەمەن ئەھلىگە بىر پارچە خەت يازغان. ئۇ خەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: «قۇرئان كەرىمنى پەقەت پاك كىشىلا تۇتسۇن.» كۆپچىلىك فىقھشۇناسلار مۇشۇ ھەدىسنى دەلىل قىلغان. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىمام مالىك، ئەبۇ ھەنىفە ۋە شافىئىي (الله ئۇلارغا رەھمەت قىلسۇن!) قاتارلىقلار بار. كۆپ ساندىكى ساھابىلار باللىرىنى قۇرئان تۇتۇش ئۈچۈن تاھارەت ئېلىشقا بۇيرۇيتتى. ئۆمەرنىڭ قىسسىسىمۇ مەشھۇردۇر. بۇ ھەقتە مۇشىنچىلىك توختالساق يېتەر. گەپنى يەنە ئۇزارتىش ھاجەتسىزدۇر.

تۆتىنچى ھۆكۈم

قەسەم قىلىشتىكى ھېكمەت نېمە؟

ئەرەبلەر بىرەر سۆزنى تەكىتلىمەكچى بولغاندا قەسەم ئىشلىتىپ ئادەتلىنىپ قالغان. قۇرئان كەرىم بولسا ئەرەب تىلى بىلەن نازىل بولدى. قۇرئان ئايەتلىرى ھەقىقەتەن سۆزنى تەكىتلەشتە ھەر خىل قەسەملەرنى ۋە ھەر تۈرلۈك گۈزەل ئىپادىلەش ماھارەتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قەسەمنىڭ مۇددىئاسى ئېلىپ بېرىلغان دەۋەتنى ئىسپاتلاش ئەمەس. چۈنكى دەۋەت كەسكىن دەلىللەر ۋە روشەن پاكىتلار بىلەن ئىسپاتلىنىۋېرىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە خىتاب قىلىنغۇچى يا قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرگۈچى، يا قۇرئاننى ئىنكار

www.munber.org

قىلغۇچىدىن ئىبارەت ئىككى تۈرلۈك ئادەمنىڭ بىرىگە قارىتىلىدۇ. مۆمىن قەسەمگە موھتاج ئەمەس. چۈنكى ئۇ الله تائالا تەرىپىدىن يەتكۈزۈلگەن خەۋەرلەرنى قەسەم قىلىنمىسىمۇ تەستىق قىلىۋېرىدۇ. ئايەتلەر ۋە ئاگاھلاندۇرۇشلار مەنپەئەت قىلمىغان ئىنكار قىلغۇچىغا دەلىللەر تەسىر كۆرسەتمىگەندىن كېيىن، ئۇ، يالغۇز قەسەمگە ھەرگىزمۇ ئىشەنمەيدۇ.

دېمەك، قەسەم سۆزنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن. ئۇ پەقەت كىشىلەرنىڭ نەزىرىنى توختالماقچى بولغان تېمىنىڭ مۇھىم ۋە ئەھمىيەتلىك ئىكەنلىكىگە قارىتىش رولىنى ئوينايدۇ. الله تائالا بىرەر شەيئى بىلەن قەسەم قىلغان ۋاقىتتا، ئىنسانلار بۇ مەخلۇق بىلەن قەسەم قىلىشنىڭ سىرىنى بىلىشكە ئىنتىلىپ، ئۇنىڭ سىرى ۋە مەنىسى نېمىدۇ؟ الله تائالا نېمە ئۈچۈن باشقا نەرسە بىلەن قەسەم قىلماي بۇ نەرسە بىلەن قەسەم قىلغاندۇ؟ دەپ بىر ـ بىرىدىن سورىشىدۇ. شۇ چاغدىلا بۇ قەسەمنىڭ ھېكمىتى ۋە سىرى تەتقىق قىلىنىدۇ.

بەشىنچى ھۆكۈم

قۇرئان كەرىمدە تىلغا ئېلىنغان قەسەملەر قانچە تۈرگە بۆلىنىدۇ؟

قۇرئان كەرىمدىكى قەسەم بولسا يا قەسەمنىڭ ئۆزىگە، يا قەسەمنىڭ مۇددىئاسىغا مۇناسىۋەتلىك ھالدا بىرقانچە تۈر ۋە شەكىلگە بۆلىنىدۇ:

1 ـ الله تائالا ئۆز زاتى بىلەن قەسەم قىلىدۇ. مەسىلەن الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاسماننىڭ ۋە زېمىننىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن قەسەمكى، سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان نەرسە ئۆزەڭلارنىڭ سۆزلەۋاتقىنىڭلاردەك (يەنى سۆزلىشىڭلارنىڭ ئۆزەڭلارغا ئېنىق بولغىنىدەك) ھەقتۇر﴾[1]، ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى خالايىق) نىڭ ھەممىسىنىڭ (بۇ دۇنيادا) قىلغان ئىشلىرىنى چوقۇم سورايمىز﴾[2].

2 ـ الله تائالا ئۆزى ياراتقان نەرسىلەر بىلەن قەسەم قىلىدۇ. مەسىلەن: ﴿ئەنجۈر بىلەن ۋە زەيتۇن بىلەن قەسەمكى﴾[3]، ﴿قۇياش ۋە ئۇنىڭ نۇرى بىلەن قەسەمكى﴾[4]، ﴿سۈبھى بىلەن، (زۇلھەججىنىڭ دەسلەپكى) ئون كېچىسى بىلەن قەسەمكى﴾[5].

3 ـ الله تائالا قۇرئان كەرىم بىلەن قەسەم قىلىدۇ. مەسىلەن: ﴿ص، شانلىق قۇرئان بىلەن قەسەمكى، (بۇ قۇرئان ھەقىقەتەن مۆجىزىدۇر)﴾[6]، ﴿حم. روشەن كىتاب بىلەن قەسەمكى﴾[7]، ﴿ق. شەرەپلىك قۇرئان بىلەن قەسەم قىلىمەن﴾[1].

---

[1] سۈرە زارىيات، 23 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھىجر، 92 ــ 93 ـ ئايەتلەر.
[3] سۈرە تىن، 1 ـ ئايەت.
[4] سۈرە شەمس، 1 ـ ئايەت.
[5] سۈرە فەجر، 1 ــ 2 ـ ئايەتلەر.
[6] ساد، 1 ـ ئايەت.
[7] سۈرە زۇخرۇف، 1 ــ 2 ـ ئايەتلەر.

يۇقىرىدىكىلەر قەسەمنىڭ ئۆزىگە مۇناسىۋەتلىك قەسەمدۇر. قەسەمنىڭ مۇددىئاسىغا مۇناسىۋەتلىك قەسەمگە كەلسەك، ئۇ تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1 ـ اﷲ تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىنى ئىسپاتلىغانغا ئوخشاش، ئىمان ئاساسىنى ئىسپاتلاشنى مەقسەت قىلىدۇ. مەسىلەن اﷲ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿سەپ ـ سەپ بولۇپ تۇرغان، دۈشمەنلەرگە قارشى ئات سېلىپ تۇرغان، (اﷲ دىن مەدەت تىلەپ) كالامۇاﷲ نى تىلاۋەت قىلىپ تۇرغان (غازات قىلغۇچى) قوشۇن بىلەن قەسەمكى، سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار شەك ـ شۈبھىسىز بىر ئىلاھتۇر﴾[2].

2 ـ قۇرئان كەرىمنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى مەقسەت قىلىدۇ. مەسىلەن بىز توختىلىۋاتقان ئايەت ئۇنىڭ بىر مىسالىدۇر: ﴿يۇلتۇزلارنىڭ جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەن. شۈبھىسىزكى، ئەگەر بىلسەڭلار، ئۇ (يۇلتۇزلار اﷲ نىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈچۈن) ئەلۋەتتە كاتتا قەسەمدۇر. شەك ـ شۈبھىسىزكى، ئۇ ئۇلۇغ قۇرئاندۇر﴾.

3 ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئىسپاتلاشنى مەقسەت قىلىدۇ. مەسىلەن اﷲ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿يس. ھېكمەتلىك قۇرئان بىلەن قەسەمكى، (ئى مۇھەممەد!) شەك ـ شۈبھىسىزكى، سەن پەيغەمبەرلەردىنسەن﴾[3].

4 ـ مۇشرىكلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چاپلىغان يامان سۈپەتنى رەت قىلىشنى مەقسەت قىلىدۇ: ﴿ن. قەلەم بىلەن ۋە ئۇلار يازغان نەرسىلەر بىلەن قەسەمكى، (ئى مۇھەممەد!) سەن پەرۋەردىگارىڭنىڭ نېمىتى بىلەن، (مۇشرىكلار ئېيتقاندەك) مەجنۇن ئەمەسسەن﴾[4].

ئالتىنچى ھۆكۈم

اﷲ تائالادىن باشقا نەرسە بىلەن قەسەم قىلىش دۇرۇس بولامدۇ؟

ئۆلىمالار اﷲ تائالادىن ياكى ئۇنىڭ سۈپەتلىرىدىن باشقا نەرسە بىلەن قەسەم قىلىشنىڭ ھاراملىقىغا بىرلىككە كەلگەن. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «كىمكى قەسەم قىلسا، اﷲ نىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلسۇن. بولمىسا قەسەم قىلمىسۇن.» بۇ ھۆكۈم مەخلۇقاتلارغا نىسبەتەندۇر. ئەمما ياراتقۇچى اﷲ تائالاغا نىسبەتەن، ئۇ ئۆزى ياراتقان نەرسىلەر ئىچىدىن خالىغان شەيئى بىلەن قەسەم قىلىدۇ. چۈنكى بىرەر نەرسە بىلەن قەسەم قىلىش شۇ نەرسىنىڭ ناھايىتى كاتتا ۋە ئەھمىيەتلىك ئىكەنلىكىنى ئەسكەرتىدۇ. اﷲ تائالا نۇرغۇن ئايەتلەردە شۇنداق قەسەم قىلغان. بىز توختىلىۋاتقان ئايەتمۇ يۇلتۇزلارنىڭ ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك ئىكەنلىكىگە، ئۇنىڭ ئاجايىپ ئىنتىزاملىق

[1] سۈرە قاف، 1 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ساففات، 1 — 4 ـ ئايەتكىچە.
[3] سۈرە ياسىن، 1 — 3 ـ ئايەتكىچە.
[4] سۈرە قەلەم، 1 — 2 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

ۋە يۈختا قانۇنىيەت بىلەن يارىتىلغانلىقىغا ئەسكەرتكەن بولۇپ، ئۇ، ياراتقۇچى الله تائالانىڭ ناھايىتى كاتتا ئىكەنلىكىگە دەلىل بولىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «شەك ـ شۈبھىسىزكى، الله سىلەرنى ئاتا ـ بوۋاڭلار بىلەن قەسەم قىلىشتىن توسىدۇ. كىمكى قەسەم قىلسا، الله نىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلسۇن. بولمىسا قەسەم قىلمىسۇن.»

ئايەتلەر كۆرسىتىدىغان ئەھمىيەتلىك نۇقتىلار

1 ـ يۇلتۇزلار ۋە ئاسمان جىسىملىرى بىلەن قەسەم قىلىش بۇ كائىناتنى يوقتىن بار قىلغان ياراتقۇچى، ئىدارە قىلغۇچى ۋە ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى الله نىڭ ناھايىتى كاتتا ۋە ئۇلۇغ ئىكەنلىكىنى نامايان قىلىدۇ.

2 ـ قۇرئان كەرىم الله نىڭ سۆزىدۇر. ئۇ شېئىر ئەمەس، سېھىرمۇ ئەمەس، پالخورلۇقمۇ ئەمەس. بەلكى ئۇ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھەممىنى بىلگۈچى الله تەرىپىدىن نازىل قىلىنغان كىتابتۇر.

3 ـ قىممەتلىك كىتاب قۇرئان كەرىمنى شەيتانلار ئېلىپ چۈشمىگەن. ئۇنى ھەقىقەتەن پاك پەرىشتىلەر ئېلىپ چۈشكەن. شۇڭا ئۇنى پەقەت پاك بولغانلارلا تۇتۇشى كېرەك.

4 ـ قۇرئان كەرىم ئالماشتۇرۇلۇشتىن ۋە ئۆزگەرتىلىشتىن ساقلانغان، خاتالىقتىن قوغدالغان كىتابتۇر. چۈنكى الله تائالا ئۇنى قوغداشنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان.

5 ـ نېمەتلەر ئۈچۈن تېنىش، ئىنكار قىلىش ۋە يالغانغا چىقىرىش بىلەن ئەمەس، شۈكۈر قىلىش بىلەن جاۋاب قايتۇرۇش كېرەك.

6 ـ ئەگەر ئىنسان ئەمەلگە قارىتا جازاغا تارتىلمىسا ئىدى، ئەلۋەتتە ئۆزىنى ئۆلۈمدىن ساقلىيالىغان بولاتتى.

7 ـ ئىنساننىڭ ئۆزىنىڭ قىلغان ئەمەلىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن بۇ ھاياتلىقنىڭ ئارقىدىن جازا ۋە مۇكاپات ھاياتىنىڭ بولۇشى چوقۇمدۇر.

ئايەتلەرنىڭ ھېكمىتى

قۇرئان كەرىم الله تائالانىڭ ئۇلۇغ كىتابىدۇر، بەندىلىرىگە بېكىتكەن دەستۇرىدۇر، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان ۋەھيىدۇر، ساماۋىي كىتابلار ئىچىدە ئەڭ ئاخىرىدا نازىل قىلىنغان، مەرتىۋە ۋە دەرىجە جەھەتتە ئەڭ يۇقىرى كىتابتۇر. ئۇنى نازىل قىلغۇچى الله تائالا ئۇنىڭدا ئىنسانىيەتنىڭ

يېتەكچى نىزامنامىلىرىنى ۋە بەخت ـ سائادەت نىزامنامىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. ئۇنى پۈتۈن ئەھلى جاھان ئۈچۈن قاراڭغۇلۇقنى يورۇتقۇچى نۇر قىلدى. شۇڭا بۇ ئۇلۇغ قۇرئان ھەقىقىي رەۋىشتە ئۇلۇغلىنىشى كېرەك. مۇسۇلمانلار ئۇنى پۈتۈن تىرىكچىلىكىدە ئەمەلىيلەشتۈرۈشى، ئۇنى تىلاۋەت قىلغاندىمۇ، ئەمەل قىلغاندىمۇ، ئەمەلىيلەشتۈرگەندىمۇ ئۆزلىرىگە ھۆكۈم قىلدۇرۇشى كېرەك. مۇشۇنداق قىلغاندىلا ئۇلار قۇرئانغا ئەمەل قىلغان ئاتا ـ بوۋىلىرىغا ئوخشاش بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشەلەيدۇ.

قۇرئان كەرىمنى ئۇلۇغلاش يۈزىسىدىن ئىنسان ئۇنى پەقەت تاھارەت بىلەن تۇتۇشى كېرەك. چۈنكى ئۇ الله نىڭ سۆزىدۇر. الله نىڭ سۆزى الله ئۆزى ئۇلۇغ بولغانلىقتىن ئۇلۇغدۇر. شۇڭا مۆمىنىنىڭ ئۇنىڭغا سەل قارىشى ۋە ئۇنى تاھارەتسىز تۇتۇشى توغرا ئەمەس. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەمرى ئىبنى ھەزمگە قىلغان تەۋسىيەسىدە مۇنداق يازغان: «قۇرئان كەرىمنى پەقەت پاك كىشىلا تۇتسۇن.» قۇرئان كەرىمنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلۇغلىغانلىقى ۋە ئۇنى ئۇلۇغلاشنى بايان قىلغانلىقى بۇ ھەقتە يېتەرلىك دەلىلدۇر.

قۇرئان كەرىمنى الله تائالامۇ ئۇلۇغلاپ، ئەڭ مەشھۇر ئاي رامىزان ئېيىدا، ئەڭ ئەۋزەل كېچە شەبى قەدىر كېچىسىدە نازىل قىلغان، ئۇنى نازىل قىلىش ئۈچۈن ئىشەنچلىك پەرىشتە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنى ۋاستىچى قىلىپ تاللىغان، ئۇنىڭ ھەقىقىدە: ﴿ئۇ (يەنى قۇرئان ئايەتلىرى) قىممەتلىك، (قەدرى) يۇقىرى پاك سەھىپىلەرگە يېزىلغاندۇر. (ئۇ) ھۆرمەتلىك ياخشى (پەرىشتىلەردىن بولغان) پۈتۈكچىلەرنىڭ قولىدىدۇر﴾[1] دەپ خەۋەر قىلغان تۇرسا، مۇسۇلمانلارنىڭ روشەن بايان قىلىنغان بۇ ئۇلۇغ كىتابنى ئۇلۇغلىشى ۋە غايەت زور دەرىجىدە چوڭ بىلىشى ۋاجىپ بولمىسا بولامتىمۇ؟!

بۇ قىممەتلىك سەھىپىلەرنى تۇتۇشقا پۈتۈكچى، پاك ۋە ياخشى پەرىشتىلەر مۇشەررەپ بولغان ئىكەن، پاك پەرىشتىلەرگە ئوخشاش بولۇش ئۈچۈن، ھەمدە الله تائالا ئۆزگەرتىلىشتىن، ئالماشتۇرۇلۇشتىن قوغداشنى ۋە ھىمايە قىلىشنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان بۇ ئۇلۇغ كىتاب قۇرئان كەرىمنىڭ ھۆرمىتىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇش ئۈچۈن زېمىن ئەھلىمۇ ئۇنى پەقەت تاھارەت بىلەن تۇتۇشى ناھايىتى ئەۋزەلدۇر. الله تائالا تولىمۇ راست ئېيتىدۇ: ﴿شۈبھىسىزكى، قۇرئان غالىب كىتابتۇر. ئۇنىڭغا ئالدىدىنمۇ، ئارقىسىدىنمۇ (يەنى ھېچقايسى تەرىپىدىن) باتىل يۈزلەنمەيدۇ، ئۇ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، مەدھىيىگە لايىق الله تەرىپىدىن نازىل قىلىنغاندۇر﴾[2].

[1] سۈرە ئەبەسە، 13 ـــ 16 ـ ئايەتكىچە.
[2] سۈرە فۇسسىلەت، 41 ـــ 42 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org